

**Управление образования Исполнительного комитета
муниципального образования города Казани**

**Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования
«Дом детского и юношеского туризма и экскурсий «Простор»
Ново-Савиновского района г. Казани**

Принята на заседании
педагогического совета
от «29» 08 2017 г.
Протокол № 01

Утверждаю
Директор МБУДО ДДЮТиЭ «Простор» _____ Р.М. Фазлиев
«29» 08 20 17 г.

**Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая программа
туристско-краеведческой направленности
«Тайны родного края»
("Туган як серләре")**

возраст обучающихся: 11-17 лет

срок реализации: 3 года

Автор-составитель:
Закиров Айдар Минлекашипович,
педагог дополнительного образования

Казань, 2015 г.

Пояснительная записка

Формирование личности обучающихся, как достойных граждан своего Отечества, ориентировано на сохранение, восстановление и преумножение исторического и культурного достояния России и Татарстан через умение вслушиваться в голос истории, осмысливать ее связь с современностью. Практика работы в школе показала, что знакомство с прошлым и настоящим, историей и культурой народа необходимо продолжить во внеурочное время. Это послужило поводом для разработки образовательной программы «Литературное краеведение».

Актуальность программы. Школа рассматривается как фундамент гражданского общества. «Концепция духовно-нравственного воспитания» задает параметры ценностных ориентиров, одним из которых является патриотизм и гражданственность (любовь к России, Татарстану, своему народу, малой Родине, служение Отечеству). В требованиях к результатам образования определено, что выпускник школы:

- любознательный, интересующийся, активно познающий мир;
- владеющий основами умения учиться;
- любящий родной край и свою страну.

Актуальность избранной проблемы проявляется в непрерывной связи изучения основ науки с практикой, жизнью и окружающей действительностью.

Новизна программы состоит в том, что одним из наиболее эффективных средств комплексного воздействия на формирование личности обучающегося является **экскурсионно-краеведческая деятельность**. Она объединяет все стороны воспитания: нравственное, эстетическое, экологическое, трудовое и физическое. Ее специфические особенности создают условия для проявления многих нравственных и волевых качеств личности, способствуют воспитанию патриотических чувств, формированию экологических навыков поведения.

Цель, задачи образовательной программы

Цель программы: на основе развития интереса у учащихся к истории своей семьи, малой Родины, создать условия для формирования духовного развития личности, укрепления физического здоровья.

Задачи:

Образовательные:

- Способствовать овладению воспитанниками необходимыми практическими умениями и навыками самостоятельной работы с различными источниками информации (картами, статистикой, периодикой), исследовательским методом.
- Сформировать систему знаний, умений, навыков по основам изучения истории своей семьи, улицы, города; народных праздников, обрядов.
- Формировать у воспитанников навыков экологической культуры.

Развивающие:

- Развивать природные задатки, творческий потенциал каждого ребенка; фантазию, наблюдательность.
- Развивать образное и пространственное мышление, память, воображение, внимание.
- Развивать положительные эмоции и волевые качества.
- Развитие коммуникативных и креативных способностей.

Воспитательные:

- Приобщить учащихся к системе культурных ценностей, отражающих богатство общечеловеческой культуры, в том числе и отечественной; формировать потребность в высоких культурных и духовных ценностях и их дальнейшем обогащении.
- Побуждать к овладению основами нравственного поведения и нормами гуманистической морали: доброты, взаимопонимания, милосердия, веры в созидательные способности человека, терпимости по отношению к людям, культуры общения, интеллигентности как высшей меры воспитанности.
- Способствовать развитию внутренней свободы ребенка, способности к объективной самооценке и самореализации поведения, чувства собственного достоинства, самоуважения.
- Воспитывать уважительное отношение между членами коллектива в совместной творческой деятельности.
- Развивать потребность к творческому труду, стремление преодолевать трудности, добиваться успешного достижения поставленных целей.

Программа построена в соответствии с принципами:

- принцип гуманизации;
- принцип единства сознания и деятельности;
- принцип наглядности;
- принцип индивидуализации (личностно-ориентированный подход);
- принцип системности и целостности;
- принцип практической направленности;
- принцип системности во взаимодействии базового и дополнительного образования;
- принцип деятельностного подхода (через систему мероприятий воспитанники включаются в различные виды деятельности, что обеспечивает создание успеха для каждого ребенка);
- принцип постоянного совершенствования и корректировка программы;
- принцип возрастания сложности (от простого к сложному);
- принцип учёта эмоциональной сложности (создание благоприятного эмоционального фона, формирование положительных эмоций);
- принцип интеграции и дифференциации обучения;
- принцип взаимодействия человека с природой (краеведческий принцип).

Программа направлена на:

- создание условий для развития личности ребёнка;
- развитие мотивации к познанию и творчеству;
- приобщение воспитанников к общечеловеческим ценностям;
- создание условий для творческой самореализации личности ребёнка;
- привлечение детей к участию в общественно полезных, социально значимых акциях;
- взаимодействие с семьёй.

Последовательность тем обусловлена логикой развития основных понятий и способствует формированию эволюционного мышления. Значительное место в программе отведено экскурсиям, практической работе и проведению наблюдений. Обучающиеся собирают, систематизируют, исследуют материалы. Работа на занятиях строится как исследовательская: дети находят дополнительную литературу, систематизируют материал.

Условия реализации образовательной программы. Программа имеет историко-краеведческую направленность.

Возраст детей, участвующих в реализации данной образовательной программы: от 13 до 17 лет.

Сроки реализации: рассчитана на 144 часа в год по 4 часа в неделю.

Обучение предусматривает получение знаний не только на специальных занятиях, но и во время прогулок, экскурсий, практической работы и нацелено на общее развитие ребят, предполагает развитие наблюдательности, внимания и т.д. Освоение программы должно способствовать как развитию отдельных качеств личности (наблюдательности, эмоциональной отзывчивости, воображения, памяти, воли), так и общему развитию каждого ребенка. В процессе обучения должны развиваться творческие способности детей, формироваться нравственные и эстетические принципы, убеждения, которые побуждали бы их к добрым, благородным поступкам.
Режим занятий: занятия в кружке проводятся 2 раз в неделю по 2 часа.

Требования к уровню подготовки обучающихся.

Данная программа ориентирована не на запоминание обучающимися информации, а на активное участие их самих в процессе ее приобретения.

В основе реализации программы лежит **системно-деятельностный подход**, который предполагает воспитание и развитие таких качеств личности как: патриотизм, гражданственность, уважение к прошлому и настоящему своего народа. Программа призвана расширить кругозор по истории страны и родного города, обучить навыкам работы с разнообразными историческими и музейными источниками. Значительное место в программе занимает изучение материалов музейного фонда, музейных экспозиций, литературы, предполагается сотрудничество со школьным музеем.

Ресурсы, которые необходимы для эффективной реализации программы:

- набор раздаточных материалов;
- художественная литература для чтения по темам программы;
- демонстрационный материал (карты, таблицы);
- оборудование для аудиовизуальной проекции;

При отборе исторических сведений для занятия применяются правила:

1. События истории должны быть важными для данного края, доступными, эмоционально насыщенными;
2. Предоставлять обучающимся возможность совершать маленькие «открытия», привлекая их к участию в работе по какой-нибудь теме или знакомому объекту;
3. Формировать умение наблюдать окружающую действительность, искать неизвестное в известном, незнание в знакомом;
4. Вызвать интерес к родным местам, городу, улице, дому, школе, содействовать формированию чувства ответственности за происходящее вокруг..

Форма организации занятия – групповая:

- беседы, устные журналы, дискуссии;
- экскурсии (особое место в программе отводится посещению школьного музея);
- самостоятельное проведение экскурсий в школьном музее;
- заочные путешествия по музеям мира;
- викторины, конкурсы (в основном проводятся для подведения итогов деятельности по разделу);
- индивидуальная самостоятельная работа (систематизация музейных фондов; работа с экспозицией музея, составление и разгадывание кроссвордов, ребусов);
- творческая работа (рисунки, мини – сочинения, статьи в газету);
- исследовательская работа (участие в проектной деятельности);
- консультации (по мере необходимости при подготовке к сообщению с презентацией, проектной деятельности, конференции, выступлению);
- конференции (участие детей в школьных и городских мероприятиях) и т.п.

- чтение художественной и научно-познавательной литературы;

Личностные, метапредметные, предметные результаты освоения курса.

В современном мире крайне важно умение не просто пассивно усваивать знания, но и уметь обрабатывать информацию, уметь правильно воспользоваться ею. В связи с этим предусмотрено существенное увеличение проблемных вопросов, творческих и практических заданий, самостоятельной работы в школьном музее. В результате обучения по программе у обучающихся будут сформированы личностные, регулятивные, познавательные и коммуникативные универсальные учебные действия.

Предполагается, окончанию обучения по программе будут сформированы:

Личностные действия:

Обучающийся научится и приобретет:

- научится ориентироваться в важнейших для области событиях и фактах прошлого и настоящего; оценивать их возможное влияние на будущее;
- приобретет способность к самооценке на основе критерия успешности учебной деятельности;
- научится ориентироваться в нравственном содержании и смысле поступков, как собственных, так и окружающих людей;
- приобретет способность развить в себе этические чувства – стыда, вины, совести – как регуляторов морального поведения.

Обучающийся получит возможность для формирования:

- основ гражданской идентичности личности в форме осознания «Я» как гражданина, чувства сопричастности и гордости за свой край;
- мотивации учебной деятельности, включающей социальные, учебно-познавательные, внешние и внутренние мотивы;
- эстетических чувств на основе знакомства с культурой народов мира;
- чувства гордости за свой город, свой край, за успехи своих земляков;
- эмпатии, как понимания и сопереживания чувствам других людей.

Регулятивные действия:

Обучающийся научится:

- планировать свои действия в соответствии с поставленной целью и условиями ее реализации;
- выполнять учебные действия в материализованной, речевой и мыслительной форме;
- проявлять инициативу действия в учебном сотрудничестве;
- самостоятельно оценивать правильность выполнения задания при подготовке к сообщению, презентации, конференции;
- использовать внешнюю и внутреннюю речь для целеполагания, планирования и регуляции своей деятельности.

Обучающийся получит возможность:

- уметь анализировать и синтезировать необходимую информацию;
- в сотрудничестве с педагогом ставить новые учебные задачи, цели;
- самостоятельно адекватно оценивать правильность выполнения действия при проведении экскурсий, работе с музейными фондами, над проектом, исследованием, конференцией;
- вносить необходимые изменения в исполнение, как по ходу его реализации, так и в конце действия.

Познавательные действия:

Обучающийся научится:

- используя дополнительные источники информации, находить факты, относящиеся к образу жизни, обычаям и верованиям наших предков;
- на основе имеющихся знаний отличать реальные исторические факты от вымыслов;
- узнавать символику города;
- описывать достопримечательности города;
- использовать различные справочные издания (словари, энциклопедии т. д.) и литературу о нашем крае, достопримечательностях, людях с целью поиска и извлечения познавательной информации;
- осуществлять расширенный поиск информации с использованием ресурсов библиотек и школьного музея;
- использовать знаково-символические средства, в том числе модели и схемы при работе с картой;
- работать с атласом, глобусом и картой;
- устанавливать причинно-следственные связи;
- строить рассуждения в форме связи простых суждений об объекте, его строении, свойствах и связях;
- устанавливать аналогии.

Обучающийся получит возможность:

- самостоятельно подбирать литературу по теме;
- осуществлять расширенный поиск информации с использованием ресурсов библиотек города, архивов и Интернета;
- работать в семейных, школьных архивах.

Коммуникативные действия:

Обучающийся научится:

- понимать различные позиции других людей, отличные от собственной;
- ориентироваться на позицию партнера в общении;
- способность рефлексировать свою учебно-познавательную деятельность через проведение экскурсий в школьном музее;
- учитывать разные мнения и стремление к координации различных позиций в сотрудничестве.

Обучающийся получит возможность:

- готовить и выступать с сообщениями;
- работать с музейными фондами и экспозицией школьного музея;
- формировать навыки коллективной и организаторской деятельности, проводить экскурсии в школьном музее;
- аргументировать свое мнение, координировать его с позициями партнеров при выработке общего решения в совместной деятельности.

Система организации контроля за реализацией программы.

Подведение итогов деятельности по каждому разделу будет организована в форме:

- викторин, игр, составления и разгадывания кроссвордов и ребусов;
- выставок рисунков,
- создания презентаций и представлений по изученной теме;
- создания и защиты собственного проекта;
- исследовательской работы;
- участия в массовом мероприятии (конкурсной программе);

Виды промежуточного контроля: письменные и устные опросы, тестирование, листы рефлексии.

Образовательная программа по краеведению “Литературное краеведение” для учащихся средней и старшего звена школы разработана в соответствии с документами:

- Законом Российской Федерации “Об образовании”,
- Государственной программой “Патриотическое воспитание граждан Российской Федерации” на период 2010–2015 гг.
- Положения об учреждении дополнительного образования;
- Инструкции по технике безопасности.

Отличительные особенности программы

Содержание деятельности

Характеризуя программу “Литературное краеведение”, следует отметить ее достоинство от других программ в практической значимости:

1. Представленная программа является результатом многолетнего творческого сотрудничества педагога и родителей.
2. С учетом возрастных особенностей детей был отобран наиболее актуальный для каждого возрастного периода объем материала.
3. При этом важно отметить, что данный курс является программой воспитания, так как способствует формированию у детей нравственных качеств, чувства патриотизма, толерантного отношения ко всем людям, населяющим нашу многонациональную Родину.

Методы и формы познавательной деятельности учащихся

- организация походов, путешествий и экспедиций;
- проведение наблюдений и исследований в природе и обществе;
- составление летописей, хроник, очерков об исторических событиях и природных явлениях, по истории населенных пунктов или отдельных памятников;
- выполнение исследовательских работ;
- участие на конференциях и конкурсов;
- пропаганда краеведческих знаний путем организации выставок, праздников, тематических дней и др.

В программе предусмотрены следующие виды занятий:

- теоретические занятия (беседы, лекции);
- индивидуальные занятия;
- практические занятия:
 - а) экскурсий;
 - б) поход;
- практическая работа с дополнительной литературой;
- групповые творческие работы, в том числе:
 - а) конкурсы;
 - б) праздники;
 - в) инсценировки;
 - г) викторины.

Краеведом может быть ребенок, заинтересованный историей своего села, своей родословной, умеющий интересно рассказывать, стремящийся к новым знаниям.

Изучение предполагает широкое использование активных методов самостоятельной работы, в том числе с разнообразными источниками: самостоятельное обращение к научной, мемуарной, художественной, справочной литературе, материалам музеев

Аңлатма язуы

Яңа стандартларның төп максаты – шәхес тәрбияләү, бәләкәйдән үк баланы шәхес итеп күрү, аның сәләтен күрә белү, аны үстерүгә ярдәм итү, ижади баскычка күтәрү. Яңа стандартлар традицион программаларда кертелгән артык информациядән котылырга, репродуктив укуы алымыннан эзләнүле укуы алымына күчәргә, укучының үзбәсен күтәргә ярдәм итәчәк. Бала үзе эзлекле рәвештә белем туплый белергә тиеш. Аны яңалыкка омтылучы, заман сулышын тоючы, белемнән өзлексез камилләштерүче, укуы-тәрбия эшенә ижади якин килүче укуычы гына тормышка ашыра ала.

Р.Уотермен “Хәзерге эшлекле заманда үзгәрешләрдән дә даимирәк нәрсә юк” дигән. Яңа стандартларга күчү барышында укучы шәхесен күпкырлы үстерүдә дәрестә, дәрестән тыш эшчәнлектә төрле инновацияле технологияләр кулланыла. Балаларны үз илләрен яратучы көчле рухлы шәхесләр итеп тәрбияләү өчен дәресләр белән беррәттән дәрестән тыш эшчәнлекнең дә роле зур. “Туган як серләре” түгәрәгеннән эшчәнлегеннән программасы менә шушы проблемаларны, таләпләрне хәл итү максатыннан төзелде. Бала көннән күп өлешен мәктәп диварлары арасында үткәрә. Укучының физик, психик сәламәтлеге турында кайгырту, аны саклау максатыннан “Туган як серләре” түгәрәгеннән эшчәнлеген мавыктыргыч итеп кызыклы очрашулар, файдалы әңгәмәләр, сәяхәт – экскурсияләр, жырлы – биюле уеннар, эзләнү эшләре аша һәм күп төрле эш алымнарыннан файдаланып үткәргә була.

Халкыбызның тарихын белү, аңлау, телен – динен хөрмәт итү, милләт өчен борчылу, горел – гадәтләрен, жыр – моңнарын күңел аша үткәрү бала зиннән баста, күңел офыгын киңәйтә. Туган як турында өйрәнгәндә әби – бабаларыбызның мәгънәле тормышын күрсәткән шөгыльләрен, һөнәрләрен, горел – гадәтләрен балалар күңеленә салып калдыру кирәк.

Рухи байлык – ул бик киң төшенчә. Аңа сәнгатьнең барлык төрләре – халкыбызның гасырлар буе яшәп килгән горел – гадәтләре, әхлак кагыйдәләре, тормышның һәр өлкәсендә тупланган халык акылы, аның тормыш тәҗрибәсе керә. Ләкин үз халкының бу байлыгын бөтен нечкәлеге белән аңлау һәм үзләштерү, яшәгән нигезенә, авылыңны өйрәнәп белүдән башка мөмкин түгел. Шуңа күрә туган төбәгеннән тарихын өйрәнү игелекле эшләрнең берседер. Туган якны өйрәнү – балаларда милләтебез белән горурлану хисе тәрбияли. Татарның милли сыйфатлары белән танышу мөмкинлеге бирә. Милли сыйфатлар: мөстәкыйльлек, татарның башка халыклар белән аралаша белүе, мәгърифәтле, кунакчыл, чиста – пөхтә, батыр, бай тормышлы булуы, сүздә эшенә хырыслыгы ул. Башлангыч мәктәп – балаларны һәръяклап үстерүгә нигез сала һәм Ватанга мәхәббәт, туган авылга, кешеләргә хөрмәт тәрбияләргә бурычлы. Бу бурычны хәл итүдә ана теле, уку, әйләнә – тирә һ.б. фәннәр белән беррәттән “Туган як серләре” түгәрәгеннән эшчәнлегеннән роле зур. Бу балаларның һәръяклап, күпкырлы үсешенә ирешергә зур мөмкинлек тудыра. Эшчәнлектә балаларның мөстәкыйль фикер йөртүен, буш вакытларын дәрәс үткәрүләрен, аларның кызыксынучанлыгын, эзләнүчән, игътибарлылыгын үстерүдә һәм аңа житекчелек итүдә мөмкинлек туа.

Тәҗдим ителә торган программа үзенә актуальлеге, яңалыгы, тормышчанлыгы белән аерылып тора. Ул туган як турында белемнәрне арттыру, эзләнүчәнлекне, интеллектуальлыкны үстерү, ижади сәләтне ачуны да үз эченә алган.

Туризм һәм туган якны өйрәнү өстәмә белем бирү системасында Россия һәм Татарстан укучыларын тәрбияләүдә традицион һәм эффектлы чара булып тора. “Туган як серләре” түгәрәге лицейда берничә ел дәвамында эшләп килә. Туган якны өйрәнү буенча төзелгән бу программа укучыларыбызда кызыксыну уятты. Программа республикабыз тарихын, халкыбыз горел-гадәтләрен, бүгенге тормышын, табигатен, икътисадын, дөньяда тоткан урынын өйрәнүгә эченә ала. Шулай ук укуы кыссаларына кергән бәйрәмнәр, юбилейларның туган көннәре, олимпиада, конкурсларга әзерләнү дә программада урын ала. Дәрәсләр атнага ике тапкыр 2 шәр сәгать татар телендә уздырыла. Елга 144 сәгать.

Программа 13 -17 яшьтәге укучылар өчен төзелгән. Кирәк вакытта рус, төрек телләрендә дә индивидуаль эш алып барыла.

Укучының шәхес буларак формалашуында әхлак тәрбиясенәң әһәмияте зур. Үзен хөрмәт иткән кеше туган җирен дә олылый, ихтирам итә. Димәк, балада туган җиребезгә, төбәгебезгә, толерант республикабызда яшәүче халыкларыбызга хөрмәт хисе тәрбияләү – әхлак тәрбиясенәң мәһим бер өлеше. Элеге максатка ирешү өчен бу түгәрәктә шушы программага нигезләнеп эшлибез.

Максат. Тарих, татар теле фәннәрен интеграцияләү аша туган җиргә, мәхәббәт, патриотлык хисләре тәрбияләү.

Бурычлар:

1. Уку-укыту бурычлары:

- программа кыссаларында туган ягыбызның үткәне һәм бүгенгесе белән таныштыру;
- республикада яшәүче халыкларның яшәү шартлары турында мәгълүмат булдыру, тормышка жавплы караш тәрбияләү;
- республика тормышындагы үсеш-үзгәрешләрдән хәбәрдар булырга өйрәтү;
- лексик-грамматик белемнәрен үстерү.
- китап өстендә эшләргә өйрәтү. Танып – белү, образлы һәм логик фикерләү сәләтен үстерү, сөйләмнәрен баеп.
- балаларның ижади активлыгын, ижади сәләтен күрү, ачу, аларны үстерү юлларын табу.
- предметара бәйләнешләр булдырып, фикерләү сәләтләрен үстерү, алынган белем – мәгълүматларны камилләштерү, киңәйтү, бер системага салу.
- балаларны күзәтергә, эзләнәргә, фикерләргә, шул фикерне ачык итеп әйтә белергә, проект эшендә куллана белергә өйрәтү.

2. Үсешкә ирешү бурычлары:

- мөстәкыйль эшчәнлеккә өйрәтү; Яшь үзгәрешләрен исәпкә алып, балаларның мөстәкыйльлеген үстерү.
- татарча аралашу күнекмәләрен үстерү;
- шәхси мөмкинлекләрен ачыклау аша укучыга киләчәк тормышта үз урынын билгеләргә ярдәм итү;
- татар телен өйрәнүгә омтылыш тәрбияләүне дәвам иттерү.
- өйрәнелә торган материалны анализлау, тарихи момент һәм фактларны аңлата һәм исбатлый белү. Акыл эшчәнлеген үстерү.

3. Тәрбияви бурычлар:

- патриотлык, гражданлык сыйфатларын үстерү;
- гайлә тормышына уңай мөнәсәбәт тәрбияләү эшен дәвам иттерү (ата-аналар белән берлектә);
- үзләренәң үткән белән киләчәк буынны тоташтыручы буын булып торуларына төшендерү;
- татар халкының илебиз тарихында тоткан урынын аңлату.
- эстетик тәрбия бирү. Сөйләм культурасына, үз – үзенә таләпчәнлек, намуслылык, ныклы һәм тәвәккәл холык, зәвыклы балалар тәрбияләү.

“ТУГАН ЯК СЕРЛӘРЕ” ТҮГӘРӘГЕНЕҢ ПРОГРАММАСЫ,
ТЕМАТИК ПЛАНЫ (1 нче ел)

	Темалар бүленше	Сәгать саны			Барысы
		теория	практик	индив	
1	Кереш дәрес. Инструктаж. Йомгаклау.	3			3
2	Язучылар ижаты. Теоретик белем.	44	22		66
3	Шәһәрләр, авыллар тарихы.	10	4		14
4	Тәрбия эше(бәйрәмнәр).	8	11	4	23
5	Конкурсларга, олимпиадага әзерлек.	4	10	10	24
6	Экскурсияләр.		12	2	14
	Барысы	69	59	16	144

ТЕМАТИК ПЛАН (1 нче ел)

	Тема	Сәгать саны			Барысы	Тикшерү формасы
		теория	практик	индив		
Сентябрь	1.Кереш дәрес	2			2	Тест үткәрү
	2. Россиядә экскурсия эшенең тууы. Экскурсоводларны кайда әзерлиләр.		2		2	
	3.Казан шәһәре исеменең тарихи килеп чыгышы.		2		4	Шәһәр турында сөйләү планын төзү
	4.Юбильларны искә алу	2	2		4	Сорауларга җавап
	5. Көзгә урманга поход.(укытучы сөйләве белән)	2	4		4	Практик эш. “Экскурсиядән алган тәэсирләр”

Октябрь	1.Өлкәннәр көне. (1 октябрь) (бәйрәмнең тарихы) Укытучылар көне. (бәйрәмнең тарихы)		2	2	4	Презентация ясау: “Без сезне онытмыйбыз”. “Минем яраткан укытучым”
	2.Урта Идел буе халыкларының мәдәни-тарихи байлыгы.		2	2	4	Викторина үткәрү
	3. Хәтер көне (15октябрь)	2			2	Тарих буенча сораулар
	4. Юбилейларны искә алу.	2			2	Сорауларга җавап
	5.”Мин кемгә охшарга телим?”	2			2	Үзгә охшарга телгән кеше турында сөйләү.
	6.Фото-конкурс “Без табиғат яратарбыз”. Экскурсовод папкасына материал җыярга өйрәтү.		2		2	Күргәзмә ясау: “Без табиғат кочагында.
Ноябрь	1.Яшь краеведлар конкурсына эзерлек.	2	2		4	Тестлар эшләү
	2.”Туган якны өйрәнү һәм туризм бергәлегә”		2		2	Презентация ясау
	3. Татар Дәүләт яшь тамашачылар театрына сәяхәт	2	2		4	Телдән сөйләү
	4.Юбилейларны искә алу.		2		2	Сорауларга җавап
	5. Әниләр көне (26.11) (Бәйрәмнең тарихы)		2		2	Газета чыгару
	6. Татар халык авыз иҗаты. Әкиятләр.		2		2	1 әкият сөйләү
Декабрь	1. Туган як язучылары (үткән еллардагы экскурсион проектлар белән танышу)	2	2	2	6	Проектлар эшләү
	2.Рефератларны дөрес формалаштыру	2	2		4	Экскурсия текст язу
	3. Юбилейларны искә алу	2			2	Сорауларга җавап
	4.”Әкият” курчак театрына читтән торып сәяхәт		2		2	“Мин караган спектакль”.
	5. Туган якны өйрәнүдә музейларның роле		2		2	“Мин караган музей”- әңгәмә.

Январь	1. Инструктаж үткөрү. Юбилярларны искә алу	2			2	Сорауларга жавап.
	2. Тукай премиясе турында аңлату.	2			2	Бер лауреат турында сөйләү.
	Лауреатларны барлау	2			2	Урам турында сөйләү.
	3."Сагына Сезде Казан урамнары".	2	2		4	Бер спорт объекты турында сөйләү.
	4. "Казан – Универсиада шәһәре"	2	4		6	Проектларны күрсәтү.
	5.Экскурсоводлар конкурсына әзерлек.			2		
Февраль	1."Танылган татар галимнәре "	2			2	Танылган шәхес турында сөйләү.
	2.Балалар өчен татар мәтбугаты.	2			2	1язучы турында проект эше.
	3.Фәнни-практик конференциягә хәзерлек			4	4	Реферат яклау.
	4.Халыкара телләр көне.	2			2	Блиц-турнир.
	5.Ватанны саклау-изге бурыч.	2			2	Газета чыгару.
	6."Яшь Казанлы". Казан турында мин ниләр беләм?	2			2	Казан турында сөйләү.
	7.Юбилярларны искә алу	2			2	Сорау-жавап.
Март	1."Казанның тарихи һәм истәлекле урыннары" белән танышу.	2	2		4	Практик эш: "Тарихи урыннар".
	2. Халыкара хатын-кызлар көне.	2	2		4	Газета чыгару.
	3.Казан мәчетләренең тарихы һәм архитектурасы.	2			2	Практик эш: мәчетләр.
	4.Нәүрүз-мөбәрәкбад!	2			2	Сорау-жавап.
	5.Ономастика. Шәһәрләр тарихы.	4			4	Тест эшләү.

Апрель	1.Язучылар белән очрашу. Юбиярларны искә алу		2		2	Сораулар төзү.
	2.Мәгълүматлар туплау методикасы	2			2	Сорау-жавап.
	3.Казан соборлары белән танышу.	2			2	Практик эш: ”Музейдан соң”.
	4.Балалар язучылары ижаты.	2	2		4	Сораулар төзү.
	5.Г.Тукайның туган көне.	2	2		4	Шигырь сөйләү.
	6.Халык авыз ижаты. Бәетләр.		2		2	Практик эш:”Татар халык бәетләре”.
Май	1.Туган якны өйрәнүдә топонимиканың роле	2			2	Практик эш: “Бер исем тарихы”.
	2. “Минем бабам-безнең гаиләбез горурлыгы”		1		1	Проект эше:”Минем гаиләдә сугыш эзе”.
	3.Жиңу паркына экскурсия.		2		2	Практик эш:”Жиңу паркына сәяхәт”.
	4. “Кечкенәдән зур башлана”		4		4	Проект яклау.
	5. “Әбием сандыгы”	2			2	“Әбием сандыгы” проекты күрсәтү.
	6. Музейлар көне.		2		2	“Музей хәтирәләре” сораулары.
	7.Табигатькә экскурсия.		2		2	Маршрут күрсәтү.
	8. Йомгаклау. “Түгәрәк өстәл”		1		1	

Программаның эчтәлегә

Сентябрь

1. Түгәрәкнең максаты, бурычлары белән танышу. Хәрәкәт куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән танышу.
2. Экскурсия эшенең тууы белән танышу. Яшь экскурсовод кем ул?
3. Туган якка мәхәббәт тәрбияләү.
4. Юбиярлар ижаты белән танышу.
5. Табигатькә мәхәббәт тәрбияләү.

Октябрь

1. “Без сезнең киләчәгегез” инша язу, бәйрәм үткәрү. “Сез иң гүзәл кеше икәнсез!” бәйрәм үткәрү.
2. Халыкларының мәдәни-тарихи байлыгы белән танышу.
3. Явыз Иванның Казанны басып алуы.
4. Юбиярлар ижаты белән танышу.
5. Укучыларны тормышта “үзен”тапкан шәхесләр үрнәгендә тәрбияләү.
6. Конкурс материалларын туплау.

Ноябрь

1. Материал туплау.
2. Туган якның табигатенә, объектларына игътибарлы булырга өйрәтү.
3. Театрга читтән торып сәяхәт кылу, актерлар белән танышу
4. Юбиярлар хезмәтләре белән танышу.
5. “Әни жирдә изге кеше”. Әниләр турында презентация ясау
6. Халык авыз ижатына мэхәббәт тәрбияләү.

Декабрь

1. Язучылар ижатын өйрәнү.
2. Фәнни хезмәтләр язарга өйрәнү
3. Юбиярның хезмәтләре белән танышу.
4. Укучыларда башкала белән горурлану хисе тәрбияләү
5. Туган якны өйрәнүдә музейларның роле.

Январь

1. Хәрәкәт куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән танышу. Юбиярларның хезмәтләре белән танышу.
2. Якташларыбыз белән горурлану хисе тәрбияләү.
3. Урамнарда исемнәре бирелгән атаклы шәхесләр белән танышу.
4. Спорт объектлары эшчәнлегенә белән танышу.
5. Материал туплау. Текст төзү. Плакат ясау.

Февраль

1. Татар халкын дөньяга таныткан шәхесләр белән танышу
2. Мәтбугатка кызыксыну уяту, мәтбугат белән таныштыру.
3. Материал туплау. Рефератлар язу
4. Телләр өйрәнүнең әһәмиятен төшендерү
5. Патриотизм хисе тәрбияләү
6. Диалогик сөйләм күнекмәләрен камилләштерү. Үзләренең кайдан икәнлекләрен сөйләү.
7. Юбиярның хезмәтләре белән танышу.

Март

1. Тарихи һәм истәлекле урыннарда сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.
2. Хатын-кызларыбызга Ихтирам тәрбияләү
3. Рухи байлыгыбызны арттыру.
4. Бәйрәмнең тарихы, гадәтләре белән танышу.
5. Ф.Гарипова хезмәтләре.

Апрель

1. Танылган шәхесләр белән якыннан аралашу. Ижатларына кызыксыну уяту.
2. Яңа төшенчәләр белән танышу.
3. Рухи байлыгыбызны үстерү.
4. Хезмәтләрен барлау.
5. Газета чыгару. Бәйрәм үткөрү.
6. Халык авыз ижатына мэхәббәт тәрбияләү.

Май

1. Топонимика фәне белән танышу.
2. Бабайлар турында мәгълумат туплау.
3. “Без сезне онытмыйбыз!”
4. Эшләгән эшләрен күрсәтү.
5. Гаилә тарихын өйрәнү. Шәжәрәләр эшләү.
6. Казандагы музейлар белән танышу
7. Язның гүзәллегенә.
8. Укучыларның коммуникатив компетенцияләрен үстерү.

Требования к уровню подготовки

К концу 1-го года обучения воспитанники будут:

Знать:

- знать историю своего села, школы, свою родословную;
- содержание Красной книги России и своей республики;
- наиболее выдающиеся достопримечательности города Казани;
- названия наиболее известных улиц и площадей;
- происхождение названия рек города Казани;
- уметь анализировать различные документы, источники, учитывать их особенности и извлекать из них информацию;
- уметь понимать и сочувственно воспринимать исторический опыт других эпох, поколений;
- методику проектно-исследовательской деятельности и оформление работ.

Уметь:

- работать с источниками исследований;
- самостоятельно работать с дополнительной литературой;
- слушать тексты краеведческого характера;
- во время досуга и праздников играть в народные игры;
- вести интервьюирование;
- писать и оформлять исследовательские работы.

Иметь:

- желание вести ЗОЖ.

“ТУГАН ЯК СЕРЛӘРЕ” ТҮГӘРӘГЕНЕҢ ПРОГРАММАСЫ, ТЕМАТИК ПЛАН (2 нче ел)

	Темалар бүленше	Сәгать саны			Барысы
		теория	практик	индив	
1	Кереш дәрес. Инструктаж. Йомгаклау.	3			3
2	Язучылар ижаты. Теоретик белем.	44	22		66
3	Шәһәрләр, авыллар тарихы.	10	4		14
4	Тәрбия эше(бәйрәмнәр).	8	11	4	23
5	Конкурсларга, олимпиадага әзерлек.	4	10	10	24
6	Экскурсияләр.		12	2	14
	Барысы	69	59	16	144

ТЕМАТИК ПЛАН 2 ел

	Тема	Сәгатъ саны			Барысы	Тикшеру формасы
		теория	практик	индив		
Сентябрь	1.Кереш дәрес	2			2	Тест үткөрү
	2. Россиядә экскурсия эшенең үсеше. Экскурсоводларны кайда эзерлиләр.		2		2	
	3.Свияжск шәһәре исеменең тарихи килеп чыгышы.	2	2		4	Шәһәр турында сөйләү планын төзү
	4.Юбильларны искә алу 5. Көзге урманга поход.(укытучы сөйләве белән)	2	2 4		4 4	Сорауларга җавап Практик эш. “Экскурсиядән алган тәэсирләр”
Октябрь	1.Өлкәннәр көне. (1 октябрь) (бәйрәмнең тарихы) Укытучылар көне. (бәйрәмнең тарихы)		2	2	4	Презентация ясау: “Без сезне онытмыйбыз”. “Минем яраткан укытучым”
	2.Болгар шәһәре халыкларының мәдәни-тарихи байлыгы.		2	2	4	Викторина үткөрү
	3. Хәтер көне (15октябрь)	2			2	Сорауларга җавап
	4. Юбильларны искә алу.	2			2	Сорауларга җавап
	5.”Экскурсия маршрутын” сайлау кагыйдәләре.	2			2	Маршрутны аңлату
	6.Фото-конкурс “Без хайваннар яратабыз”. Экскурсовод папкасына материал җыярга өйрәтү.		2		2	Күргәзмә ясау: “Минем яраткан хайваным”
Ноябрь	1.Яшь краеведлар конкурсына эзерлек.	2	2		4	Тестлар эшләү
	2.”Туган якны өйрәнү һәм туризм бергәлегә”		2		2	Презентация ясау
	3. Юбильларны искә алу.		2		2	Сорауларга җавап
	4. Казан Кремленә сәяхәт.	2	2		4	Телдән сөйләү
	5. Әниләр көне (26.11) (Бәйрәмнең тарихы)		2		2	Газета чыгару
	6. Татар халык авыз ижаты. Табышмаклар.		2		2	Табышмаклар чишү

Декабрь	1. Туган ягыбызның мәшһүр шәхесләре. (үткән еллардагы экскурсион проектлар белән танышу)	2	2	2	6	Проектлар күрсәтү
	2.Реферат белән экскурсия текстының аермасы	2	2		4	Экскурсия тексты язү
	3. Юбиллярларны искә алу	2			2	Сорауларга җавап
	4. Яшьләр театрына читтән торып сәяхәт		2		2	“Мин караган спектакль”.
	5. Туган якны өйрәнүдә музейларның роле		2		2	“Мин караган музей”- әңгәмә.
Январь	1. Инструктаж үткөрү. Юбиллярларны искә алу	2			2	Сорауларга җавап.
	2.Узган елда Тукай премиясенә лаек булган лауреатларны барлау.	2			2	Бер лауреат турында сөйләү.
	3.”Үзбездә яшәгән урамнар белән танышу.”	2			2	Урам турында сөйләү.
	4. ”Казан – спорт шәһәре”(спорт объектлары)	2	2		4	Бер спорт объекты турында сөйләү.
	5.Экскурсоводлар конкурсына әзерлек.		4	2	6	Проектларны күрсәтү.
Февраль	1.”Аның исемен онытмаслар”	2			2	Танылган шәхес турында сөйләү.
	2.Бүгенге татар мәтбугаты.	2			2	Проект эше.
	3.Фәнни-практик конференциягә хәзерлек			4	4	Реферат яклау.
	4.Халыкара телләр көне.	2			2	Блиц-турнир.
	5.Ватанны саклау-изгә бурыч.	2			2	Газета чыгару.
	6.”Без – Казаннан”. Казанның архитектур шедеврлары	2			2	Һәйкәл турында сөйләү.
	7.Юбиллярларны искә алу	2			2	Сорау-җавап.
Март	1.”Казанның тарихи һәм истәлекле урыннары”	2	2		4	Практик эш: “Тарихи урыннар”.
	2. Халыкара хатын-кызлар көне.	2	2		4	Газета чыгару.
	3.Казан мәчетләренең тарихы һәм архитектурасын өйрәнүне дәвам итү	2			2	Практик эш: мәчетләр.
	4.Нәүрүз-мөбәрәкбад!	2			2	Сорау-җавап.
	5.Онамастика. Шәһәрләр тарихы.	4			4	Тест эшләү.

Апрель	1.Язучылар белән очрашу. Юбилярларны искә алу		2		2	Сораулар төзү.
	2.Мәгълүматлар туплау методикасы	2			2	Сорау-жавап.
	3. Казан музейлары белән танышуны дәвам итү.	2			2	Практик эш: "Музейдан соң".
	4.Хатын-кыз шагыйрьләр ижаты белән танышу.	2	2		4	Бер язучы турында сөйләү
	5.Г.Тукайның туган көне.	2	2		4	Шигырь сөйләү.
	6.Халык авыз ижаты. Халык жырлары.		2		2	Практик эш:"Татар халык жырлары".
Май	1.Туган якны өйрәнүдә ономастиканың роле	2			2	Практик эш: "Бер исем тарихы".
	2. "Минем бабам-безнең гаиләбез горурлыгы"		1		1	Проект эше:"Минем гаиләдә сугыш эзе".
	3.Жинү паркына экскурсия.		2		2	Практик эш:"Жинү паркына сәяхәт".
	4. "Минем проект эшем"		4		4	Проект яклау.
	5. "Гаилә шәжәрә"сен төзү.	2			2	Шәжәрә проектын күрсәтү.
	6. Музейлар көне.		2		2	"Музей хәтирэләре".
	7.Табигатькә экскурсия.		2		2	Маршрут күрсәтү.
	8. Йомгаклау. "Түгәрәк өстәл"		1		1	

Программаның эчтәлегә

Сентябрь

1. Түгәрәкнең максаты, бурычлары белән танышу. Хәрәкәт куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән танышу.
2. Экскурсия эшенең үсеше белән танышу. Экскурсовод белергә тиешле кагыйдәләр.
3. Туган якка мәхәббәт тәрбияләү
4. Юбилярлар ижаты белән танышу
5. Табигатькә мәхәббәт тәрбияләү

Октябрь

1. "Без сезнең киләчәгегез" инша язу, бәйрәм үткәрү. "Сез иң гүзәл кеше икәнсез!" бәйрәм үткәрү.
2. Халыкларының мәдәни-тарихи байлыгы белән танышу.
3. Явыз Иванның Казанны басып алуы.
4. Юбилярлар ижаты белән танышу
5. Маршрут сайлау кагыйдәләре белән танышу.
6. Конкурс материалларын туплау

Ноябрь

1. Материал туплау
2. Туган якның табигатенә, объектларына игътибарлы булырга өйрәтү.
3. Юбилярлар хезмәтләре белән танышу.
4. Шәһәрбезнең истәлекле уыннары белән танышу.
5. "Әни жирдә изге кеше". Әниләр турында презентация ясау, экскурсия әзерләү.
6. Халык авыз ижатына мәхәббәт

Декабрь

1. Әзер проектлар белән танышу.
2. Фәнни хезмәтләр язарга өйрәнү
3. Юбилярның хезмәтләре белән танышу.

4. Укучыларда башкала белән горурлану хисе тәрбияләү

5. Туган якны өйрәнүдә музейларның роле

Январь

1. Хәрәкәт куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән танышу

2. Юбиярларның хезмәтләре белән танышу.

3. Якташларыбыз белән горурлану хисе тәрбияләү.

4. Урамнарға исемнәре бирелгән атаклы шәхесләр белән танышуны дәвам итү.

5. Спорт объектлары эшчәнлегә белән танышу.

6. Материал туплау. Текст төзү. Плакат ясау.

Февраль

1. Татар халкын дөньяга таныткан шәхесләр белән танышу

2. Кызыксыну уяту, мәтбугат белән таныштыру.

3. Материал туплау. Рефератлар язү

4. Телләр өйрәнүнең әһәмиятен төшендерү

5. Патриотизм хисе тәрбияләү

6. Диалогик сөйләм күнекмәләрен камилләштерү. Үзләренең кайдан икәнлекләрен сөйләү.

7. Юбиярның хезмәтләре белән танышу.

Март

1. Тарихи һәм истәлекле урыннарға сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.

2. Хатын-кызларыбызга Ихтирам тәрбияләү

3. Рухи байлыгыбызны арттыру.

4. Бәйрәмнең тарихы, гадәтләре белән танышу.

5. Ф.Гарипова хезмәтләре белән танышуны дәвам итү.

Апрель

1. Танылган шәхесләр белән якыннан аралашу. Иҗатларына кызыксыну уяту.

2. Яңа төшенчәләр белән танышу.

3. Рухи байлыгыбызны үстерү.

4. Хезмәтләрен барлау.

5. Газета чыгару. Бәйрәм үткәрү.

6. Халык авыз иҗатына мөхәббәт тәрбияләү.

Май

1. Ономастика фәне белән танышу.

2. Бабайлар турында мәғлүмат туплау.

3. “Без сезне онытмыйбыз!”

4. Эзләнү эшләре белән таныштыру.

5. Гаилә тарихын өйрәнү. Шәжәрәләр эшләү.

6. Казандагы музейлар белән танышуны дәвам итү.

7. Язның гүзәллегә.

8. Укучыларның коммуникатив компетенцияләрен үстерү.

Требования к уровню подготовки

К концу 2-го года обучения воспитанники будут:

Знать:

- своих предков, их ФИО;
- историю возникновения города Казани;
- названия рек города Казани;
- овладевать приемами работы с книгой, навыками составления проекта, плана;
- основы выставочной, экскурсионной, оформительской деятельности музея.

Уметь:

- устно описывать объекты природы;
- показывать на карте природные ресурсы своей области и пути их применения;
- изготавливать гербарии: части растений, травянистых растений;
- соблюдать правила поведения в природе;
- составлять устный рассказ о школе;
- оформить тематическую выставку и разработать экскурсию;
- провести экскурсии обзорные, тематические, комплексные;
- защищать творческие, исследовательские работы перед публикой.

Иметь:

- желание вести поисковую работу.

**“ТУГАН ЯК СЕРЛӘРЕ” ТҮГӘРӘГЕНЕҢ ПРОГРАММАСЫ,
ТЕМАТИК ПЛАНЫ (3 ел)**

	Темалар бүленше	Сәгать саны			Барысы
		теория	практик	индив	
1	Кереш дәрес. Инструктаж. Йомгаклау.	3			3
2	Язучылар ижаты. Теоретик белем.	44	22		66
3	Шәһәрләр, авыллар тарихы.	10	4		14
4	Тәрбия эше(бәйрәмнәр).	8	11	4	23
5	Конкурсларга, олимпиадага әзерлек.	4	10	10	24
6	Экскурсияләр.		12	2	14
	Барысы	69	59	16	144

ТЕМАТИК ПЛАН

	Тема	Сәгать саны			Барысы	Тикшерү формасы
		теория	практик	индив		
Сентябрь	1.Кереш дәрес	2			2	
	2. Чит илләрдә экскурсия эшенең усеше.		2		2	Практик эш. “Бер ил турында сөйләү”
	3.Биләр шәһәре исеменең тарихи килеп чыгышы.	2	2		4	Шәһәр турында сөйләү планын төзү
	4.Юбиярларны искә алу.	2	2		4	Сорауларга җавап
	5. Көзге урманга поход.		4		4	Практик эш. “Экскурсиядән алган тәэсирләр”

Октябрь	1.Өлкәннәр көне. (1 октябрь) Укытучылар көне. (5 октябрь)		2	2	4	Презентация ясау: “Без сезне онытмыйбыз”. “Минем яраткан укытучым”
	2.Татарстан Республикасының символлары.		2	2	4	Викторина үткәрү. Символлар турында сөйләү.
	3. Хәтер көне (15октябрь)	2			2	Сорауларга җавап
	4. Юбилейларны барлау.	2			2	Сорауларга җавап
	5.”Танылган ил житәкчеләре”	2			2	Практик эш. “1 житәкче турында сөйләү”
	6.Фото-конкурс “Без табигать яратабыз”		2		2	Күргәзмә ясау: “Мин табигать кочагында”
Ноябрь	1.Яшь краеведлар конкурсына эзерлек.	2	2		4	Тестлар эшләү
	2.Туган якны өйрәнү һәм туризм бергәлегә		2		2	Презентация ясау
	3.Юбилейларны барлау.		2		2	Сорауларга җавап
	4.В.И.Качалов исемендәге рус драма театрына сәяхәт.	2	2		4	Телдән сөйләү
	5. Әниләр көне (26 ноябрь).		2		2	Газета чыгару
	6. Татар халык авыз иҗаты. Дастаннар.		2		2	Бер дастан турында сөйләү
Декабрь	1. Туган як шагыйрьләре	2	2	2	6	1 шагыйрьнең иҗаты белән таныштыру.
	2.Проект эшләре эшләү.	2	2		4	Проект эшләрен күрсәтү
	3. Юбилейларны барлау.	2			2	Сорауларга җавап
	4.”Казан – спорт шәһәре”		2		2	“Мин караган спектакль”.
	5. Туган якны өйрәнүдә сынлы сәнгатьнең роле.		2		2	“Бер картина турында сөйләү”- әңгәмә.
Январь	1. Инструктаж үткәрү. Юбилейларны барлау.	2			2	Сорауларга җавап.
	2. 2013нчы елда Тукай премиясенә лаек булган лауреатларны барлау.	2			2	Бер лауреат турында сөйләү.
	3.”Үзбездә яшәгән урамнар белән танышу”ны дәвам итү.	2			2	Урам турында сөйләү.
	4.Экскурсия эшендә музейларның роле	2	2		4	Бер музей турында сөйләү.
	5.Экскурсоводлар конкурсына эзерлек.		4	2	6	Проектларны күрсәтү.

Февраль	1."Аның исемен онытмалар"	2			2	Танылган шәхес турында сөйләү.
	2.Бүгенге яңа татар китаплары.	2			2	Бер китап турында сөйләү
	3.Фәнни-практик конференциягә хәзерлек			4	4	Реферат яклау.
	4.Халыкара телләр көне.	2			2	Блиц-турнир.
	5.Ватанны саклау-изге бурыч.	2			2	Газета чыгару.
	6."Без – Казаннан". Казанның яңа архитектура һәйкәлләре.	2			2	Яңа һәйкәл турында сөйләү.
	7.Юбилейларны искә алу.	2			2	Сорау-жавап.
Март	1."Казанның тарихи һәм истәлекле урыннары" белән танышуны дәвам итү.	2	2		4	Практик эш: "Тарихи урыннар".
	2. Халыкара хатын-кызлар көне.	2	2		4	Газета чыгару.
	3.Казан мәчетләренең тарихы һәм архитектурасы белән танышуны дәвам итү.	2			2	Практик эш: мәчетләр.
	4.Нәүрүз-мөбәрәкбад!	2			2	
	5.Онамастика. Шәһәрләр тарихы белән танышуны дәвам итү.	4			4	Сорау-жавап. Бер шәһәр турында сөйләү.
Апрель	1.Язучылар белән очрашу. Юбилейларны искә алу.		2		2	Сораулар төзү.
	2.Буклетлар ясау методикасы	2			2	Сорау-жавап.
	3.Казан музейлары белән танышуны дәвам итү.	2			2	Практик эш: "Музейдан соң".
	4.Яшь язучылар ижаты.	2	2		4	Бер язучы турында сөйләү
	5.Г.Тукайның туган көне.	2	2		4	Шигырь сөйләү.
	6.Халык авыз ижаты. Легендалар һәм риваятьләр.		2		2	Практик эш: "Легендалар һәм риваятьләр".

Май	1. "Хәтер китабы"н әзерләү.	2			2	Практик эш: "Бер исем тарихы".
	2. Жңңү бәйрәме, хәтирәләр.		1		1	Проект эше: "Минем гаиләдә сугыш эзе".
	3. Жңңү паркына экскурсия.		2		2	Практик эш: "Жңңү паркына сәяхәт".
	4. "Минем проект эшем"		4		4	Проект яклау.
	5. "Гаиләдә горел-гадәтләр"	2			2	Горел-гадәтләр проектын күрсәтү.
	6. Музейлар көне.		2		2	Практик эш "Музей хәтирәләре".
	7. Табигатькә экскурсия.		2		2	
	8. Йомгаклау. "Түгәрәк өстәл"		1		1	Экскурсия хәтирәләре

Программаның эчтәлегә

Сентябрь

1. Түгәрәкнең максаты, бурычлары белән танышу. Хәрәкәт куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән танышу.
2. Чит илләрдәге экскурсия эшенең үсеше белән танышу.
3. Туган якка мэхәббәт тәрбияләү
4. Юбиллярлар ижаты белән танышу
5. Табигатькә мэхәббәт тәрбияләү.

Октябрь

1. "Без сезнең киләчәгегез" инша язу, бәйрәм үткәрү.
- "Сез иң гүзәл кеше икәнсез!" бәйрәм үткәрү.
2. Татарстан Республикасының символлары белән танышу.
3. Явыз Иванның Казанны басып алуы.
4. Юбиллярның хезмәтләре белән танышу
5. Укучыларны тормышта "үзен" тапкан шәхесләр үрнәгендә тәрбияләү
6. Конкурс материалларын туплау

Ноябрь

1. Материал туплау
2. Туган якны өйрәнү һәм туризм бергәлеген аңлату.
3. Юбиллярлар хезмәтләре белән танышу.
4. Театрга читтән торып сәяхәт кылу
5. "Әни жирдә изге кеше".
6. Халык авыз ижатына мэхәббәт тәрбияләү.

Декабрь

1. Шагыйрьләр ижатын өйрәнү.
2. Фәнни хезмәтләр язарга өйрәнү
3. Юбиллярның хезмәтләре белән танышу.
4. Укучыларда башкала белән горурану хисе тәрбияләү
5. Туган якны өйрәнүдә сынлы сәнгатьнең роле.

Январь

1. Юбиллярларның хезмәтләре белән танышу.
2. Якташларыбыз белән горурану хисе тәрбияләү.
3. Урамнарда исемнәре бирелгән атаклы шәхесләр белән танышуны дәвам итү.
4. Музейлар эшчәнлегә белән танышу.
5. Материал туплау. Текст төзү. Плакат ясау.

Февраль

1. Татар халкын доньяга таныткан шәхесләр белән танышу
2. Кызыксыну уяту. Яңа китаплар белән таныштыру.
3. Материал туплау. Рефератлар язу
4. Телләр өйрәнүнең әһәмиятен төшендерү
5. Патриотизм хисе тәрбияләү
6. Диалогик сөйләм күнекмәләрен камилләштерү. Үзләренең кайдан икәнлекләрен сөйләү.
7. Юбилярның хезмәтләре белән танышу.

Март

1. Тарихи һәм истәлекле урыннарда сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.
2. Хатын-кызларыбызга Ихтирам тәрбияләү
3. Рухи байлыгыбызны арттыру.
4. Бәйрәмнең тарихы, гадәтләре белән танышу.
5. Ф.Гарипова хезмәтләре белән танышуны дәвам итү.

Апрель

1. Танылган шәхесләр белән якыннан аралашу. Ижатларына кызыксыну уяту.
2. Яңа төшенчәләр белән танышу.
3. Рухи байлыгыбызны үстерү.
4. Хезмәтләрен барлау.
5. Газета чыгару. Бәйрәм үткөрү.
6. Халык авыз ижатына мөхәббәт тәрбияләү.

Май

1. "Хәтер китабы"н чыгарырга материал эзерләү.
2. Иншалар, стенгазеталар конкурсы.
3. "Без сезне онытмыйбыз!"
4. Эзләнү эшләре белән таныштыру.
5. Гаилә тарихын өйрәнү.
6. Казандагы музейлар белән танышу
7. Язның гүзәллеге.
8. Укучыларның коммуникатив компетенцияләрен үстерү.

Требования к уровню подготовки

К концу 3-го года обучения учащиеся должны:

Знать:

- историю своего города, школы, свою родословную;
- овладеть приемами работы с книгой, выписок, конспекта, текста экскурсии, методикой ведения экскурсии;
- формы и методы просветительной и образовательной работы в музее;

Уметь:

- уметь анализировать различные документы, источники, учитывать их особенности и извлекать из них информацию;
- овладевать приемами работы с книгой, навыками составления проекта, плана, конспекта, текста экскурсии, методикой ведения экскурсии;
- уметь понимать и сочувственно воспринимать исторический опыт других эпох, поколений;
- составлять и оформлять социально-значимые проекты;
- вести поиск музейных материалов;
- классифицировать, систематизировать и описать музейный предмет.

Ожидаемый результат:

- выступление на районных конкурсах и олимпиадах; участие в конференциях;
- помощь школьному музею в оснащении раздела истории культуры родного края;
- составление буклетов экскурсовода, составление альбома.

Знание истории родного края является неотъемлемой частью формирования полноценной личности и гражданина занимает важное место в воспитательной работе нашей школы. Над этой проблемой мы работаем уже много лет. Одной из важнейших сторон краеведения является ознакомление с литературным наследием нашего города.

Обращение фактам культуры нашего города на занятиях литературного краеведения вызывает у учащихся по началу удивление, а затем радость открытия. А в конечном итоге – любовь к своему городу, гордость за свою страну.

Материалы, собранные в ходе работы кружка могут в последствии быть использованы и другими учителями нашей школы, поскольку они осознают, что сегодня нельзя учить детей не обращаясь к региональному материалу, не извлекая из него всё лучшее, не формируя бережного отношения к национально – культурным ценностям.

Методическое и ресурсное обеспечение программы

1. Федеральный Закон РФ «Об образовании в Российской Федерации» №273-ФЗ п.1 ст.28 от 29 декабря 2012г.
2. Методические рекомендации по проектированию дополнительных общеразвивающих программ. Департамент государственной политики в сфере воспитания детей и молодежи №09-3242 от 18.11.2015г., Москва, 2015г.
3. Программа для внешкольных учреждений и общеобразовательных школ «Туризм и краеведение», Министерство просвещения СССР, Москва, «Просвещение», 1982г.
4. Багаутдинова Ф.Г. Туристско-краеведческая деятельность учащихся начальных классов. Казань, 1991г.
7. Ф.С.Сафиуллина. Карманный татарско-русский и русско-татарский словарь, 1996 г.
8. «История Казани», 1991г.
9. «Всё о Казани», 1994г. М.Р. Мустафин, Р.Г.Хузеев.
11. «Букет напитков Татарстана», Р.А. Бушков, Ф.Г. Мазитова, 1993г.
12. «Мусульманские обряды и обычаи», «Идель», №9-10, 1992г.
13. И.Нуруллин. Тукай из серии «Жизнь замечательных людей», Москва, «Молодая гвардия». 2007г.
15. Русско-татарско-английский разговорник, Ф.Б.Салимова, 2000г.
17. «Казанских улиц имена», К.Амиров, Р.Ахметзянова, Р.Вениаминов. 2010г.
18. А.Б.Хузина. «Воспитание младших школьников на традициях народной педагогики». Методическое пособие из опыта работы кафедры истории педагогики и этнопедагогики ТГГПУ и ЦДЮТКиЭ «Простор», 2007г.
19. «Туризм: взгляд молодых». Сборник творческих работ школьников, посвящённый Универсиаде-13 (из опыта совместной работы КФ РМАТ и ЦДЮТКиЭ "Простор», 2009г.,
20. «Формирование толерантной личности в условиях интеграции общего и дополнительного образования». (Методическое пособие из опыта совместной работы кафедры педагогики ТГГПУ и ЦДЮТКиЭ «Простор»), 2011г.
21. Ислаев Ф.Г. Я и моя родословная: Учеб. Пособие для учащихся ст.кл.сред. общеобразоват. шк. – Казан : Магариф, 2009. – 152 с.: ил.

22. Фокеева И.М. Национально-региональный компонент исторического образования: Методическое пособие для учителя .- Казань: Татарское Республиканское издательство «Хәтер» (ТаРИХ),2003.-175 с.
23. Хузин Ф.Ш. Биляр – Великий город: В серии «История татар».-Казань: Татар. кн. из-во,2007.-48 с.
24. Хузин Ф.Ш, Нурулла Гариф. Города Казанского ханства. – Казань: Татар. кн. из-во, 2008. – 71 с.
25. Шкурко А.И. Методические рекомендации экскурсоводам школьных музеев. – М., 1973.
26. Васнева Л. Программа школа юного экскурсовода. // Воспитание школьников . – № 9, 2007.
27. Медведева Е.Б., Юхневич М.Ю. Музейная педагогика как новая научная дисциплина: Сборник «Культурно-образовательная деятельность музеев». –М., 1997.
28. Музейная педагогика. Под ред. Н.М. Ланковой . Работа со школьниками в краеведческом музее. – М., 2001.
29. <http://www.eduhmao.ru/info/> – Информационно-просветительский портал. Музейная педагогика в школе.
30. Чуракова Н., Малаховская О. Музей в твоём классе. –Академкнига, 2006.